

การจัดจำหน่ายและสายภาพยนตร์

สำหรับหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งในธุรกิจภาพยนตร์ไทยนั้นมีวิธีการซื้อขายภาพยนตร์กันเป็นระบบโดยแบ่งออกเป็นสายกระจายภาพยนตร์ที่เรียกว่า “สายภาพยนตร์”

1. สายภาพยนตร์

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2546 ,น.70-71). ได้กล่าวถึงจำแนกสายภาพยนตร์สำหรับการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยในประเทศไทยออกเป็น 6 สายดังนี้

1.1 สายเหนือ แบ่งออกเป็น 3 สาย คือ

1.1.1 สายเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา มีเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.1.2 สายภาคเหนือตอนกลาง ได้แก่ พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน มีพิษณุโลก และ อุตรดิตถ์ เป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.1.3 สายเหนือตอนล่าง ได้แก่ อุดรธานี สกลนคร นครพนม มุกดาหาร โดยมีอุดรธานีเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.2 สายอีสาน แบ่งออกเป็น 4 เขต ประกอบด้วย

1.2.1 เขต 1 ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา โดยมีนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.2.2 เขต 2 ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด โดยมีขอนแก่นและร้อยเอ็ดเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.2.3 เขต 3 ได้แก่ เลย อุดรธานี หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร โดยมีอุดรธานีเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.2.4 เขต 4 ได้แก่ ยโสธร อุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ โดยมีอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.3 สายตะวันออก ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง จันทบุรี โดยมีชลบุรี เป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.4 สายแปดจังหวัด ประกอบด้วย นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

1.5 สายใต้ ประกอบด้วย ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส มีสงขลาเป็นศูนย์กลางซื้อขาย

1.6 สายชานเมือง ประกอบด้วย นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

วิธีการซื้อขายภาพยนตร์

ในธุรกิจภาพยนตร์ไทยนั้นมีการจำหน่ายซื้อขายภาพยนตร์กันเป็นระบบโดยแบ่งออกเป็นสาย กระจายภาพยนตร์ไทยฉายตามโรงภาพยนตร์ทั่วประเทศ 6 สาย ได้แก่ สายเหนือ สายอีสาน สายใต้ สายตะวันออก สายแปดจังหวัดสายชานเมือง ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละสายประกอบด้วยเขต แต่ละเขตประกอบด้วยจังหวัด และในแต่ละจังหวัดยังแบ่งเป็นหน่วยต่าง ๆ มากมายเรียกว่า “หน่วยเร่” เพื่อนำหนังเร่ ออกฉายตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น งานวัด ตามหมู่บ้าน หรือเรียกว่า “หนังกลางแปลง” มีการเก็บสตางค์คนดู อาจเรียกว่าหนังเร่หรือหนังปิดวิก โดยมีการกันอาณาเขตเหมือนเป็นโรงภาพยนตร์ แต่เป็นโรงกลางแจ้ง ส่วนหนังกลางแปลงที่ฉายให้ดูฟรี ๆ ก็จะต้องมีเจ้าภาพว่าจ้างให้ไปฉาย เช่น ในงานศพ งานบวช งานศาลเจ้าหรืองานบุญตามประเพณีต่าง ๆ (เอ็มจีอาร์ออนไลน์,2554)

วิธีการซื้อขายแต่ดั้งเดิมเริ่มจากประกาศสร้างภาพยนตร์ของผู้อำนวยการสร้างหรือเจ้าของหนัง จากนั้นสายหนัง ต่างจังหวัดที่เป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ จะมีการสั่งจองภาพยนตร์เพื่อมาฉายในโรงภาพยนตร์ของตนโดยผ่าน Booker ซึ่งในบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ทุกบริษัท สายหนัง หรือแม้แต่ หน่วยเร่ จะมี Booker ของตนเองประจำอยู่ คอยทำหน้าที่ติดต่อในการซื้อ ขาย และจองภาพยนตร์โดยที่เจ้าของภาพยนตร์จะบอกราคาผ่าน Booker ไว้ล่วงหน้า หรือในกรณีที่เจ้าของโรงภาพยนตร์หรือ สายหนัง รู้จักกับเจ้าของภาพยนตร์โดยตรง อาจติดต่อเป็นการส่วนตัวสอบถามราคา ต่อรอง รวมถึงตรวจสอบระยะเวลาในการสร้างเพื่อนำมากำหนดโปรแกรมล่วงหน้าที่เหมาะสมของตนว่าควรฉายในเทศกาลหรือช่วงเวลาใด ซึ่งเจ้าของโรงภาพยนตร์หรือ สายหนัง ต่างจังหวัดต้องพิจารณาว่าภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ใครเป็นผู้กำกับ หรือนำแสดงโดยใคร ถ้าหากเป็นผู้ที่อยู่ในความสนใจของคนดูและมั่นใจว่าจะทำเงินแล้วจึงติดต่อจองผ่าน Booker ดังกล่าว โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน ดังนั้น ภาพยนตร์ไทยจึงเป็นการซื้อขายกันล่วงหน้าก่อนภาพยนตร์จะลงมือสร้าง เมื่อภาพยนตร์สร้างเสร็จแล้วจึงขายภาพยนตร์ให้กับสายหนัง หมายถึงการส่งสำเนาหรือ copy ภาพยนตร์ให้กับสายหนัง แต่เดิมนั้นให้สายละประมาณ 4 - 20 สำเนา ขึ้นอยู่กับความใหญ่ของสายหนัง

อย่างไรก็ตามในแต่ละสายคนดูอาจมีความนิยมประเภทของภาพยนตร์แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับรสนิยมหรือความคลั่งไคล้ดารานักแสดงหรือผู้กำกับอันเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบของภาพยนตร์ไทย

ภาพที่ 7.1 หนังเร่หรือหนังกลางแปลง

ที่มา <https://www.khaosod.co.th>

การซื้อขายภาพยนตร์นั้น สายหนังหรือเจ้าของโรงภาพยนตร์สามารถซื้อได้ไม่จำกัดเรื่อง แต่ในทางปฏิบัติจะไม่ซื้อทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคภาพยนตร์ไทยเฟื่องฟูที่ผลิตได้นับร้อยเรื่องหรือหลายสิบเรื่องในแต่ละปี และสาเหตุที่สายหนังไม่ซื้อทุกเรื่องเพราะหนังอาจเย็นเนื่องจากภาพยนตร์แต่ละเรื่องมีวงจรสั้นหากปล่อยทิ้งไว้นาน ๆ ความนิยมของคนดูอาจจะเปลี่ยนไปจึงใช้จำนวนที่เรียกในวงการว่า “หนังเย็น” เช่นภาพยนตร์ เรื่อง “เมย์ไหน ไฟแรงเฟร่อ” ที่ถ่ายทำเสร็จพร้อมออกฉายสู่สาธารณชน แต่เกิดเหตุการณ์หนึ่งในนักแสดงเรื่องนี้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นที่กล่าวถึงในโลกออนไลน์ ทำให้ภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องถูกระงับฉายเป็นการชั่วคราว และเมื่อทำการฉายปกติอีกครั้ง กลับไม่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเนื่องจากกระแสของนักแสดงท่านนี้ลดลงมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้านั้น ทำให้รายได้จากภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เป็นตามที่คาดหวังของนายทุน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์จึงไม่เหมือนสินค้าอื่น กล่าวคือ เมื่อถ่ายทำเสร็จจึงต้องรีบออกฉายทันที

เอกสารอ้างอิง

- จำเริญลักษณ์ ฐนะวังน้อย (2544). ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย ตั้งแต่แรกจนถึงสมัย สงครามโลกครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธนาทิพย์ ฉัตรภูติ (2547) ตำนานโรงหนัง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไพลดีย์
- โตม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณปักษ์ (2545). ร้อยปีหนังไทย กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2546). นักสร้าง สร้างหนัง หนังสือ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- เอ็มจีอาร์ออนไลน์. (2554) ฟันตำนาน “รถหนังขายยา” สืบค้น 12 ส.ค. 2560 จาก <https://mgronline.com/motoring/detail/9540000061591>